

Gözlerini ona doğru kaldırmış hayvanın bilgili bakışları beynine işlemiştir. Tilkiyi düşünmekten ziyade hayvan tarafından ele geçirilmiş gibiydi. Gözlerine bakan ve içini okuyan kara, kurnaz, küstah gözleri hayalinden çıkmıyordu.

D.H.

LAWRENCE

Tilki

ÇEVİRİ: SUAT ERTÜZÜN

D.H. LAWRENCE
TILKI

Can Modern
Kısa Modern / 13

Tilki, D.H. Lawrence

İngilizce aslından çeviren: Suat Ertüzün

The Fox

İlk baskı: *The Dial*, 1922.

Bu kitapta kaynak alınan baskı: Penguin Classics, 2006.

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editörler: Seçkin Selvi, Çiçek Eriş

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt:

Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4306-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750743061

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

D.H. LAWRENCE
TİLKI

Uzun öykü

İngilizce aslından çeviren: Suat Ertüzün

D.H. Lawrence'ın

Can Yayınları'ndaki diğerk kitapları:

Oğullar ve Sevgililer, 1985

Bakire ile Çingene, 1990

Gökkuşağı, 1990

Âşık Kadınlar, 2009

Ölen Adam, 2010

Lady Chatterley'in Âşığı, 2012

Atını Sürüp Giden Kadın, 2016

D.H. LAWRENCE, 1885'te İngiltere'de, Eastwood, Nottinghamshire'da doğdu. İlk romanı *The White Peacock* (Beyaz Tavus Kuşu) 1911'de, ikinci romanı *Günahkâr Ruhlar* 1912'de basıldı. Yarı otobiyografik romanı *Oğullar ve Sevgililer* (1913) Lawrence'ın kendi yaşamöyküsünü, genç bir adamın annesiyle ilişkisi ve bu ilişkinin başka kadınlarla ilişkilerini nasıl etkilediğiyle ilgili güçlü bir psikanalitik incelemeye dönüştürüyordu. 1915'te yayımlanan *Gökkuşağı*'nda, Brangwen ailesinin üç kuşak öyküsü aracılığıyla toplum ve ruhsal değişimi ele alınıyordu. Kitabın devamı niteliğindeki *Âşık Kadınlar* 1920'de yayımlandı. Onu yine aynı yıl 1920'de *Kayıp Kız*, 1926'da *Kanatlı Yılan*, 1928'de *Lady Chatterley'in Âşığı*, 1930'da *Bakire ile Çingene* adlı romanlar izledi. Aynı zamanda çok iyi bir şair, öykü ve deneme yazarı olan D.H. Lawrence, özellikle romanlarıyla 20. yüzyıl İngiliz edebiyatının en etkili yazarlarından biri oldu. Lawrence, 1930'da Fransa'nın Vence kentinde öldü.

SUAT ERTÜZÜN, 1971'de Hollanda'da doğdu. İlkokulu Hollanda'da, ortaokul ve liseyi İstanbul'da okudu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünü 1996'da bitirdi. Bir süre bankacılık ve turizm sektöründe çalıştıktan sonra çevirmenlik yapmaya başladı. Oscar Wilde, Kiran Desai, J.M. Coetzee, Rudolfo Anaya, Julia Glass, John Hughes, Sybille Bedford, John Banville, Patricia Highsmith, Stephen Greenblatt, Aimee Bender, V.S. Naipaul gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandırdı.

İki kız da daha çok soyadlarıyla, Banford ve March olarak biliniyorlardı. Tüm işleri kendileri yapma niyetiyle çiftliği beraber almışlardı: Tavukları onlar besleyecek, kümes hayvanlarıyla geçimlerini sağlayacak, buna ilaveten inek bakacak, bir ya da iki genç büyükbaş yetiştireceklerdi. Fakat ne yazık ki işler iyi gitmedi.

Banford gözlüklü, ufak tefek, sıska, narin bir şeydi. Fakat March'ın parası olmadığı ya da çok az olduğu için asıl yatırımcı Banford'du. Başlangıç sermayesini Islington'da tüccarlık yapan babası, hem sağlığı için hem de onu sevdiğinden vermişti; zaten kızı evlenecek gibi de görünmüyordu. March daha gürbüzdü. Islington'daki akşam kursunda marangozluk ve doğramacılık öğrenmişti. Evin erkeği o olacaktı. Banford'un ihtiyar dedesi de başlangıçta onlarla yaşayacaktı. Adam çiftçilik yapmıştı. Gelgelelim,

Bailey iftliği'nde bir yıl kaldıktan sonra ölmüştü. İki kız yalnız kalmıştı.

İkisi de genç değildi; bir başka deyişle, yaşları otuza yakındı. Ama kesinlikle ihtiyar değillerdi. İşe büyük bir yüreklilikle giriştiler. Çok sayıda tavukları vardı: Ligorin cinsi siyah tavuklar, aynı cinsten beyaz tavuklar, Plymouth ve Wyandotte cinsi tavuklar. Ondan başka birkaç ördekleri, bir de otlakta iki düveleri vardı. Düvelerden biri maalesef Bailey iftliği'ne yakın olmak istemiyordu hiç. March ne kadar çit çekerse çeksin, o hep dışarıda, yabancı ormandaydı veya komşu otlığa izinsiz giriyordu; March ile Banford onun peşinden koşursa bile hızlı olmak her zaman yetmiyordu. Öyle olunca düveyi çaresiz sattılar. Derken öbür düve ilk yavrusunu doğurmaya yakınken ihtiyar dede öldü ve olacıklardan korkan kızlar telaş içinde onu da sattı, tüm dikkatlerini tavuklar ile ördeklere verdiler.

Biraz üzüntü vermekle beraber büyükbaşlarla uğraşmak zorunda olmamak bir teselliydi. Hayat köle gibi çalışmaktan ibaret değildi. İki kız da bunda hemfikirdi. Kümes hayvanları zaten yeterince dertti. March marangoz tezgâhını önu açık sundurmanın bir ucuna kurdu. Orada çalıştı; kümesler, kapılar ve benzeri şeyler yaptı. Kümes hayvanları eski günlerde ahır ve mandıra olarak iş gören daha büyük yapıya taşındı. Yeni evleri çok güzeldi ve fazlasıyla memnun olmaları gerekirdi. Yeterince iyi görünüyorlardı aslında. Fakat tavukların tuhaf hastalıklara yatkın olması, çiftlikteki yorucu hayat, hayvanların yumurtlamaya direnmeleri, hem de inatla direnmeleri kızları canından bezdiriyordu.

Dışarıdaki işlerin çoğunu March yapıyordu. Pantolonunu ve tozluklarını, kemerli mantosunu ve gevşek bonesini kuşanmış halde açık havada çalışırken dik omuzları, rahat ve özgüvenli, hatta biraz da kayıtsız veya alaycılıkla bezeli hareketleriyle neredeyse zarif, gamsız genç adamlara benzerdi. Fakat yüzünün bir erkeğinkiyle alakası yoktu, hiç yoktu. Eğilirken dalgalı siyah saçlarından tutamlar savrulur, tekrar doğrulunca iri, geniş ve kara gözleri aynı anda hem yabancı hem şaşkın hem de mahcup ve müstehzi bakardı. Dudakları sanki acı ve ironiyle neredeyse sımsıkı olurdu. Halinde tuhaf, açıklanamayacak bir yan vardı. Ağırlığını bir bacağına vererek dengede dururken zemini eğimli çiftlik avlusunun ince, pis çamurunda pıtır pıtır dolanan kümes hayvanlarını süzer ve gözdesi beyaz tavuğa seslenir, tavuk da çağrıldığını anlayıp gelirdi. Fakat önünde dolanan tavuk ve ördeklerini izlerken bile March'ın iri kara gözlerinde dalga geçen bir işıltı olurdu ve hafif bir tehlike sezdi-ren aynı alaycılığa, arkadaşça bir gösteri olarak çizmelerini didikleyen gözdesi Patty'yle konuşurken de rastlanırdı.

Fakat March'ın onlar için yaptıklarına rağmen Bailey Çiftliği kümes hayvanlarına iyi gelmiyordu. Geleneğe uygun olarak sabahları sıcak yem yediklerinde, saatlerce ağırlaşıp sersemlediklerini fark etmişti March. Sindirim sürecinin miskinliğinde onları ahır direklerine yaslanırken görmek March'ı şaşırtmıyordu. Ve bir faydalarının doku-nabilmesi için yeri eşeleyip harıl harıl yiyecek aramaları gerektiğini de gayet iyi biliyordu. O yüzden sıcak yemlerini akşamları vermeyi kararlaştırdı ki üstüne uyusunlar. Kararını uyguladı. Fakat hiçbir şey değişmedi.

Zaten savaş hali de kümes hayvancılığını iyice güçleştiriyordu. Yiyecek hem zor bulunuyordu hem de kötüydü. Yaz saati uygulaması yasallaştıktan sonra hayvanlar o mevsimde her zamanki saatleri olan dokuzda yatmaya inatla direndi. Aslında dokuz bile yeterince geç sayılırdı; onlar kapatılıp uyuyana kadar rahat yüzü yoktu çünkü. Oysa şimdi etrafta neşeyle dolaşiyor ve saat ona veya daha sonrasına kadar ahırdan yana bakmıyorlardı bile. Banford da March da yalnızca iş için yaşayacak insanlar değillerdi. Akşamüstüne doğru okumak veya bisiklete binmek istiyorlardı; March bir porselenin yeşil zemini üstüne eğimli kuğular çizmeye, o da olmazsa incelikli bir ahşap işçiliğiyle gösterişli bir ocak siperi yapmaya heves ediyordu. Alışılmadık merakları ve tatmin edilmemiş ilgileri vardı March'ın. Ve şu aptal kümes hayvanları bütün bunlara engel oluyordu.

Fakat sorunun daha büyüğü vardı. Eski ahşap ahır ve alçak alınlıklı çatısı olan eviyle Bailey Çiftliği küçük bir taşra yapısıydı ve ormanın kıyısıyla arasında yalnızca bir tarla bulunuyordu. Savaş başladığından beri bir tilki muşallat olmuştu. İfrit, March ile Banford'un gözleri önünde tavukları götürüyordu. Banford gözlerini açıp pürdikkat kesilmiş bakınırken ayaklarının dibinde bir hışırtı ve ciyaklama olurdu, ama çok geç! Beyaz bir Ligorin daha giderdi. Çok moral bozucuydu.

Çaresine bakmak için ellerinden geleni yaptılar. Tilki vurmamak serbest bırakılınca avcının sevdiği saatlerde ikisi de silahlarıyla nöbet tutuyordu. Ne fayda. Tilki onlardan çok daha hızlıydı. Böylece bir yıl, Banford'un tabiriyle zararda geçti, sonra bir yıl daha. Bir yaz çiftlik evlerini kiraya verip

çayırın köşesine müstemilat gibi bırakılmış bir tren vagonunda yaşadılar. Eğlenceliydi; mali durumlarına da yardımcı oldu. Fakat her halükârda gidişat iyi görünmüyordu.

Banford gergin ve hassas olmasına rağmen sıcak ve cömert ruhlu, March da kendi dünyasına gömülü ve sıra dışı kişiliğine rağmen ilginç derecede sevecen olduğu için normalde çok iyi arkadaşları; ama uzun yalnızlıklarda ister istemez birbirlerinin sinirini bozuyor, birbirlerinden bıkmıyorlardı. İşin beşte dördünü March yapıyordu ve buna her ne kadar aldırmasa da, durumları düzelecekmiş gibi görünmediğinden, gözlerinde bazen acayip kıvılcımlar çarkardı. Derken sınırları her zamankinden çok yıpranan Banford'un kötümserliği tutar, March da ona sert çıkışırdı. Durumları aydan aya kötüye gidiyor, umutları yitiyordu. Uzaktaki alçak Beyaz At¹ Tepeleri'ne dek kof ve sönük halde uzanan geniş taşrasıyla ormanın dibindeki çayırlarda bir başınyıldılar ve kendi imkânlarını sanki fazla zorlamışlardı. Onları ayakta tutacak bir şey kalmamıştı; umutları tükenmişti.

Tilki ikisinin de sinirini cidden bozmuştu. Erken yaz sabahları tavuklar ile ördekleri salar salmaz silahlarını alıp nöbet tutmaları gerekiyordu, akşamüstleri hava yumuşamaya başlayınca yine çıkmak zorunda kalıyorlardı. Üstelik ne kurnazdı o tilki! Uzun otların arasında sessizce ilerleyen yarattığı görmek bir yılanı seçmek kadar zordu. Kızların

1. İngiltere'nin Orta Güney bölgesindeki tebeşir tepelerine tarihöncesi dönemlerde kazanmış büyük beyaz at figüründen dolayı "White Horse Hills" olarak bilinen coğrafya kastediliyor. (Ç.N.)

çevresinden sanki bilerek dolanıyordu. March bir ya da iki kere kuyruğunun beyaz ucunu ya da uzun otların arasındaki al gölgesini fark etmiş ve ateş açmıştı. Fakat hayvan hiç oralı değildi.

Bir akşamüstü March saçlarını bonesinin içine toplamış, silahını koltuğunun altına almış, sırtı günbatımına dönük, dikiliyordu. Yarı gözetler yarı düşüncelere dalmış haldeydi. Gerçi hep öyleydi. Gözleri uyanık ve tetikte olmasına rağmen zihni gördüklerine aldırılmıyordu. Dudakları neredeyse sıkılı olarak bu tuhaf, esrik hale sürekli kapılıyordu March. Aklı ve varlığıyla gerçekten orada olup olmadığı anlaşılıyordu.

Orman kıyısındaki ağaçlar güneşin aydınlığında koyu kahverengi bir yeşile çalıyordu – ağustos sonuydu ne de olsa. Onların ilerisinde, çamların bakır renkli çıplak gövdeleri ve dalları ışıldıyordu. Yakındaki kaba otların uzun kahverengimsi sapları pırlıl pırlıl ışığa boğulmuştu. Tavuklar etrafta doluyor, ördekler hâlâ çamların altındaki havuzda yüzüyordu. Ve March hepsine bakıyor, hepsini görüyor ama aslında görmüyordu. Banford'un uzakta tavuklarla konuşmasını işitiyor ama duymuyordu. Ne düşünüyor-du? Kim bilir? Bilinci, deyim yerindeyse, kapalıydı.

Derken gözlerini indirdi ve ansızın tilkiyi gördü. Hayvan ona bakıyordu. March çenesini aşağıya eğmiş, tilki de gözlerini yukarıya kaldırmıştı. Gözleri March'ın gözleriyle karşılaştı. Ve onu tanıdı. March tutulmuştu; tilkinin onu tanıdığını anlamıştı. Gözleri karşılaştıkça ruhu onu yüzüstü bıraktı. Oysa tilki içini okumuş ve gözü korkmamıştı.

March neye uğradığını şaşırıp, kendini güçlükle top-

ladı ve tilkinin yerdeki küçük dalların üstünden ağır ağır atlayarak küçük, arsız hoplamlarla uzaklaştığını gördü. Sonra hayvan omzunun üstünden baktı ve telaşsızca koşup gitti. Kuyruğunu bir telek gibi düzgün tuttuğu March'ın dikkatinden kaçmadı; beyaz butlarının nasıl ışıldadığı dikkatinden kaçmadı. Ve hayvan usulca, rüzgâr gibi usulca kayboldu.

March tüfeği omzuna dayadı ama bunu yaparken bile, ateş edecekmiş gibi yapmanın saçma olacağını bildiğinden, dudakları büzülmüştü. Sonra tilkinin gittiği yöne doğru, peşinden ağır ağır yürümeye başladı; ağır ağır ve kararlılıkla. Onu bulacaktı. Yüreğinde, onu bulmaya azimliydi. Tekrar görürse ne yapacağını düşünmüyordu. Ama onu bulmaya azimliydi. Böylece ardına kadar açık, canlı, kara gözler ve hafifçe al basmış yanaklarla ormanın kıyısında dalgın dalgın yürümeye koyuldu. Düşünmüyordu. Tuhaf şekilde boşalmış bir zihinle ileri geri yürüyordu.

Sonunda Banford'un onu çağırdığını fark etti. Güçlkle dikkatini topladı, döndü ve cevap olarak bağırır gibi geri seslendi. Sonra uzun adımlarla çiftliğe yöneldi. Kızıl güneş batıyor, kümes hayvanları tüneklerine dönüyordu. Beyaz yaratıklar, siyah yaratıklar; March onların ahırda toplanmasını izledi. Büyülenmiş gibi onları izliyor ama görmüyordu. Sonra aklı ona kapıyı kapama vaktinin geldiğini söyledi.

İçeri geçip Banford'un hazırladığı akşam yemeğine oturdu. Banford gamsızca çene çalıyordu. March da uzak, erkeksi haliyle dinler gibi yapıyordu. Arada bir kısa bir sözcükle cevap veriyordu. Fakat hep aynı büyüünün etkisindey-

di. Ve yemek biter bitmez kalktı, nedenini söylemeden tekrar dışarı çıktı.

Tüfeğini alıp gene tilkiye bakmaya gitti. Gözlerini ona doğru kaldırmış hayvanın bilgili bakışları beynine işlemişti. Tilkiyi düşünmekten ziyade hayvan tarafından ele geçirilmiş gibiydi. Gözlerine bakan ve içini okuyan kara, kurnaz, küstah gözleri hayalinden çıkmıyordu. Hayvan sanki sezdirmeden ruhunu denetimine alıyordu. March onun, gözlerini kaldırırken çenesini nasıl indirdiğini görmüştü; burnunu, oradaki altına çalan kahverengiliği ve grimsi beyazlığı görmüştü. Biraz davet eder biraz da aşağılar gibi omzunun üstünden ona şeytanca bakışı tekrar hayalinde canlandı. O yüzden de koltuğunun altında tüfeğiyle ve iri, ürkek gözleri ışıldayarak ormanın kıyısına gitti. Bu arada akşam çöküyor ve çamların üstünden kocaman bir ay doğuyordu. Banford yine sesleniyordu.

March eve döndü. Sessizlik içinde kendini oyaladı. Lamba ışığında derin düşüncelere dalarak tüfeğini gözden geçirdi ve temizledi. Sonra kocaman mehtabın altında her şey yolunda mı diye bakmak için yine dışarı çıktı. Çamların karanlık tepelerini kan kırmızı göğe karşı görünce yüreği tilki için, tilki için yine çarptı. Silahıyla peşinden gitmek istiyordu.

Konuyu Banford'a açmadan birkaç gün geçti. Sonra bir akşamüstü söyleyiverdi:

“Cumartesi akşam tilki ayağımın dibine kadar gelmişti.”

Gözlüğünün gerisinde gözleri iri iri açılan Banford, “Nerede?” diye sordu.

“Havuzun hemen yukarısında dikilirken.”

Banford, “Ateş ettin mi?” dedi heyecanla.

“Etmedim.”

“Niye?”

“Galiba fazla şaşırmıştım, o yüzden.”

March her zamanki gibi ağır ağır ve kısa konuşuyordu. Banford birkaç saniye arkadaşını süzdü.

“Yani onu gördün?” diye haykırdı.

“Ha, evet! Olanca serinkanlılığıyla gözlerini bana dikmişti.”

Banford, “Vay küstah!” diye çıktı. “Bizden korkmuyorlar, Nellie.”

March, “Hem de hiç,” diye katıldı.

“Ona ateş etmemen yazık olmuş.”

“Çok! O gün bugündür ona bakıyorum. Ama herhalde bir daha o kadar yakına gelmez.”

Banford, “Herhalde,” dedi.

Ve meseleyi unutmaya bıraktı, hıncının cüretine hiç olmadığı kadar kızması hariç. March da aklının tilkide olduğunun farkında değildi. Fakat ne zaman düşüncelere dalsa, gözlerinin önünden geçeni yarı yarıya bilecek kadar uyanık halde kendinden geçse, bilinçdışına bir şekilde tilki baskın çıkıyor, dalgınlığının boş yarısını o ele geçiriyordu. Böylece haftalar, aylar geçti. Elma için ağaca çıkıyor da olsa, mürdümeriklerinin sonuncularını indiriyor, ördek havuzu için ark kazıyor veya ahırını temizliyor da olsa, işini bitirip veya belini doğrultup gözüne düşen saçları alından kenara ittiği ve dudaklarını artık o yaşa gelmiş biri için olmayacak şekilde sıkarak büzdüğü zaman, tilkinin gözlerini

ona diktiği anki bildik büyüsü yine aklına üşüşüyordu. Böyle olunca sanki onun kokusunu alabiliyordu March. Üstelik hep de beklenmedik anlarda, geceleri yatmak üzereyken veya çay demlemek için çaydanlığa su boşaltırken başına geliyordu bu; bir büyü gibi içine doluyordu tilki.

Aylar geçti. Ormana doğru giderken March farkında olmasa da onu arıyordu. Ruhunda, kesintisiz değilse bile sık sık nükseden yerleşik bir etki, kalıcı bir durum halini almıştı tilki. March ne hissettiğini veya düşündüğünü bilmiyordu; tilkinin ona baktığı zamanki ruh haline bürünüyordu, o kadar.

Aylar geçti; kasım ayının ağırlığı ve koyuluğuyla beraber akşamüstleri kararmaya, March uzun konçlu çizmelerle bileğine kadar çamurda dolaşırken saat dörtte akşam çökmeye ve günler doğru dürüst aydınlanmamaya başladı. Kızların ikisini de yıldırıyordu bu mevsim. Ormana yakın, küçük, ıssız çiftliklerinde onları saran hemen hemen daimi karanlıktan yılıyorlardı. Banford fiziksel olarak korkuyordu. Serserilerden korkuyordu, etrafta sinsice dolaşanlar olacak diye korkuyordu. March'inki korku değil, rahatsızlık ve huzursuzluktu. Sıkıntıyı ve kasveti tüm bedeninde hissediyordu.

Kızlar genelde oturma odasında çay içerlerdi. March alacakaranlıkta ateşini yakar, gün içinde kesip parçaladığı odunları ateşe atardı. Önlerinde uzun bir akşam olurdu; dışarıya karanlık, ıslak ve ışısız, içerisi yalnız ve gayet basık, biraz da keyifsiz. March konuşmamaktan memnundu fakat Banford duramazdı. Dışarıda çamlardaki rüzgârı veya suyun şıptısını dinlemeye dayanamıyordu.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında bir İngiliz köyünde, Nellie ve Jill adlı iki genç kadın, yaşadıkları çiftliği idare etmeye çalışmaktadır. Soğuk kış ayları beraberinde hastalık ve yiyecek sıkıntısını da getirecektir. Bu çaresiz bekleyiş sırasında bir tilki çiftliğe dadanır ve tavukları kaçırmaya başlar. Düzenlerini bozan bu hayvanı öldürme çabaları sonuçsuz kalır ve tam o sırada, savaştan dönen genç bir asker kapılarında belirir... *Tilki*, güce ve cinselliğe dair gizli anlamlarla dolu bir öykü.

#ingilizmodernleri #birincidünyasavaşı #köy #öteki
#cinsellik #iktidar #erkeklik

canyayinlari.com | f | | | canyayinlari

uzun öykü

ISBN 978-975-07-4306-1

9 789750 743061